

มองอนาคต : การขับเคลื่อนไทยให้พ้นกับดักรายได้ปานกลาง (2)

เวทีสาธารณะ: อนาคตเราเลือกได้

● มิงสสว วาสอด
ผู้อำนวยการ สถาบันศึกษา
นโยบายสาธารณะ: ม.เชียงใหม่

เมื่อวานเราพูดถึงปัจจัยที่เป็นจุดอ่อนของไทย ในวันนี้เราลงมากลุ่มกันว่า เราจะขับเคลื่อนประเทศไทยให้หลุดพ้นกับดักรายได้ปานกลางได้อย่างไร ตามความเห็นของนักวิชาการ (ที่ไม่เคยขับเคลื่อนอะไรเลยในโลกของความเป็นจริง)

ในเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน รัฐบาลดูเหมือนจะลงทุนเต็มที่ อดีตรัฐมนตรีคมนาคม ผ่าตัดนักการเมืองมาเป็นรัฐมนตรีคมนาคม ผลักดันอภิชนาไปเรียด เก็บความผันผวนที่พูดถึงความขัดแย้งช่วงชิงจากกิจกรรมชาติที่

กำลังหมดไปใส่ลิ้นชักไว้ และฝากความผันผวนด้านอุตสาหกรรมทางการผลิต (manufacturing) ไว้กับเพื่อนบ้านพม่าของเรา แล้วมาขู่นวนความคิดที่จะให้ประเทศไทยเป็นศูนย์เชื่อมต่อ (connectivity hub) หรือชุมทางแห่งเอเชียด้วยเหตุผลที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของไทยที่ตั้งอยู่ระหว่างจีน เกาหลี ญี่ปุ่น และอินเดีย การเปลี่ยนข้อสมมติฐานพื้นฐานหรือ Paradigm Shift ของที่มาของความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจากกิจกรรมชาติ (ชีวิตช่วงชิง) มาเป็นชุมทางการคมนาคม (connectivity hub) ทำให้รัฐบาลยกระดับโครงการคมนาคมขนส่งซึ่งมาเป็นวาระแห่งชาติที่ต้องลงทุนระดับ 2.2 ล้านล้านบาท ภายใต้สมมติฐานที่เปลี่ยนใหม่นี้ ใน 2 ทศวรรษข้างหน้า

ผู้เขียนขอฟันธงเลยว่าภายใต้สมมติฐานใหม่ความสำคัญของเศรษฐกิจการท่องเที่ยวจะแซงหน้าภาคอุตสาหกรรมในด้านการจ้างงาน และสัดส่วนการสร้างมูลค่าเพิ่มในจีดีพีรวม เพราะการเกิดขั้วใหม่ของขั้วอำนาจทางเศรษฐกิจในเอเชียหรือที่รู้จักกันในนาม "บูรพาภิวัตน์" ซึ่ง 2 ประเทศหลักก็คือ จีนและอินเดีย ตามมาด้วยเกาหลี การเจริญเติบโตของประเทศเหล่านี้ทำให้เกิดพลังทางเศรษฐกิจเป็นแรงขับเคลื่อนใหม่ในเอเชีย ทำให้เกิด

การค้าขาย การเดินทางในภาคพื้นเดียวกันมากขึ้น

แม้แต่ในขณะนี้ ประเทศไทยจะถูกนับเป็นประเทศที่ก้าวหน้ามากในด้านการท่องเที่ยวเมื่อเทียบกับประเทศกำลังพัฒนาประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะเมื่อวัดด้วยรายได้จากการท่องเที่ยว เป็นรองแต่เพียงจีน มาเก๊า และฮ่องกง ซึ่งรวมแล้วมีรายได้มากเป็นอันดับ 11 ของโลก ในขณะที่ไทยมีสัดส่วนรายได้จากท่องเที่ยวทั้งเอเชียแปซิฟิกสูงถึงร้อยละ 9.3 มากกว่ามาเลเซีย (ร้อยละ 6.3)

ในปี 2555 การเดินทางและการท่องเที่ยวในเอเชียแปซิฟิกขยายตัวถึงร้อยละ 7 ในขณะที่ยุโรปขยายตัวเพียงร้อยละ 3 และมีการประมาณการว่า ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวของจีนคิดเป็น 102 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2555 เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.0 จากปี 2554 และได้กลายเป็นตลาดท่องเที่ยวที่ใหญ่ที่สุดในโลก (TTG Asia Daily April 8, 2013) แทนสหรัฐอเมริกา และเยอรมนีไปแล้ว ปี 2555 ที่ผ่านมามีนักท่องเที่ยวไทยประมาณ 2.19 ล้านคน ส่วนปี 2556 ททท. คาด

ว่าจะเกิน 4 ล้านคน และยังมีรูปแบบการมาที่ค่อนข้างสม่ำเสมอทั้งปี ไม่มีความเป็นฤดูกาลแบบนักท่องเที่ยวตะวันตก การรับมือนักท่องเที่ยวจีนจะเป็นเรื่องใหญ่ของการท่องเที่ยวและสังคมไทยในอนาคต โรงเรียนไทยน่าจะเพิ่มภาษาจีนเป็นภาษาที่ 2 ได้แล้ว

ผู้เขียนออกจะเห็นด้วยกับ connectivity hub อยู่ แต่ก็มีข้อกังวลในบางประเด็น คือ การเชื่อมต่อการคมนาคมสร้างโอกาสการเก็งกำไรที่ดิน ทำให้ที่ดินมีราคาสูงมาก ราคาที่ดินขนาดนั้นเหมาะแก่นายทุนใหญ่และนายทุนข้ามชาติสำหรับลงทุนทำช้อปปิ้งเซ็นเตอร์ คอนโดมิเนียมราคาแพง และกาสิโนเท่านั้น นักลงทุนแบบ SMEs ย่อมไม่มีสิทธิ มีหน้าขี้ที่ดินผืนงามๆ ยังอาจตกอยู่ในมือคนต่างชาติ และยอมมีหนี้ก้อนโตด้วย ผลก็คือความเหลื่อมล้ำก็จะเพิ่มขึ้น รัฐจึงต้องมีวิธีการและเครื่องมือในการกำกับกำไรที่ดิน เช่น ประการใช้ร่างกฎหมายที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่กระทรวงการคลังทำเอาไว้ รวมถึงเครื่องมือภาษีใหม่ๆ ที่เรียกเก็บจากเจ้าของที่ดินได้ประโยชน์จากการที่รัฐลงทุนในสาธารณูปโภคแล้วทำให้ที่ดินสูงขึ้น (betterment charge)

ถัดจากความพยายามที่จะยกระดับโครงสร้างพื้นฐานก็มาถึงเรื่องการวิจัยและพัฒนา

ควรที่จะมีการวางรากฐานให้เกิดการเรียนรู้แบบพึ่งพาตนเองในภาคธุรกิจ โดยภาคเอกชนจะต้องเป็นศูนย์กลาง ผู้สนใจที่จะพัฒนานวัตกรรมขั้นต้นต้องตอบโจทย์ที่นำไปใช้ในเชิงพาณิชย์ รวมทั้งให้เอกชนมีบทบาทหลักในการกำหนดโจทย์วิจัยหรือทำวิจัยเพิ่มขึ้น เพื่อให้ทางวิจัยถูกนำไปใช้ประโยชน์ในการยกระดับภาคอุตสาหกรรมมากกว่างานวิจัยที่ถูกผลักดันจากนักวิจัยเป็นหลัก

ในปัจจุบันรัฐบาลได้ลงทุนให้มหาวิทยาลัยชั้นนำ 9 แห่ง ทำวิจัยเพื่อสร้างอนาคตให้ประเทศ แต่ปัญหาที่คือ งบประมาณยังน้อยมากโดยเฉพาะหากจะต้องเอาผลงานวิจัยไปพัฒนาให้เป็นนวัตกรรม กล่าวคือ ใช้ประโยชน์ได้จริงในเชิงพาณิชย์ มหาวิทยาลัยชั้นนำของไทยมีชุมชนทรัพย์สินที่ยังไม่มีใครไปเปิดกรุนำออกมาใช้โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ประเทศไทยนับว่ามีศักยภาพด้านด้านโรคเขตร้อน ยกตัวอย่างเช่น ศูนย์ความเป็นเลิศด้านเภสัชศาสตร์ชีวภาพและนวัตกรรมการบำบัด ของมหาวิทยาลัยมหิดล ถือว่ามีความสามารถสูงสุด ในเอเชีย ศูนย์ฯ นี้ยังมีองค์ความรู้และผลิตภัณฑ์

ต้นแบบเกี่ยวกับการผลิตภูมิคุ้มกันพร้อมใช้ หรือแอนติบอดี สำหรับรักษาโรคมะเร็ง โรคติดเชื้อ และการได้รับพิษต่างๆ ที่สามารถรักษาคนได้อย่างปลอดภัย เนื่องจากเป็นภูมิคุ้มกันที่สร้างมาจากยีนของคนล้วนๆ ที่จำลองออกมาจากเม็ดเลือดขาวของคนความสามารถของศูนย์ฯ ยังถึงขั้นที่นักวิจัยต่างชาติต้องมาขอให้ผลิตแอนติบอดีของคนเพื่อใช้เป็นสารตัวนำเซลล์รักษาโรคมะเร็งให้สามารถเคลื่อนไปถึงจุดที่เป็นมะเร็งอย่างจำเพาะเจาะจง

ปัญหาใหญ่ของการวิจัยและพัฒนา (R&D) ก็คือ มีแต่งบ R (วิจัย) แต่ไม่มีงบหรือประสบการณ์พัฒนางานวิจัยให้ใช้ได้ หากจะเพิ่มงบประมาณวิจัยก็น่าจะมาลงในส่วนที่ต้องใช้เทคโนโลยีต้นแบบและโรงงานนำร่อง แต่รัฐบาลควรกระทำร่วมไปกับภาคเอกชนโดยให้ภาคเอกชนเป็นตัวหลักจะเห็นผลได้เร็วกว่า

ที่จริงแล้วการมองอนาคตของชาติเป็นงานของรัฐ นักการเมืองต้องมีวิสัยทัศน์ ส่วนเทคโนโลยีก็ไม่ต้องมีข้อเสนอที่วิเคราะห์หมกมุ่นแล้วจากข้อมูลที่ถูกต้อง มาถึงตรงนี้ก็เริ่มจะรู้สึกกังวลขึ้นมาทีเดียว เพราะการเมืองมุ่งฆ่าฟันกัน การปฏิรูปราชการก็ไม่ต่อเนื่อง **ผู้เขียนแลยสรุปว่า ให้ทุกคนขับเคลื่อนตัวเองและองค์กรของเราไปก่อน แล้วรัฐบาลคงจะค่อยๆ ตามมาเอง!!**